

1. ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ

Процес формування політичної карти світу налічує кілька тисячоліть, починаючи від епохи суспільного розподілу праці, появи приватної власності і поділу суспільства на соціальні групи. У своєму розвитку політична карта світу пережила чимало історичних епох, що дозволяє говорити про існування особливих етапів у її формуванні (див. відповідний розділ), які тісно пов'язані з періодизацією всесвітньої історії. Ранні етапи формування політичної карти світу констатують формування й існування лише малої частини найбільш відомих держав і імперій. Потужний імпульс територіальних змін на всіх континентах почався з епохи Великих географічних відкриттів, що поклала початок європейської колоніальної експансії і поширенню міжнародних господарських зв'язків на весь світ. Цьому сприяло зародження, підйом та затвердження капіталістичних відносин, і поява нових транспортних засобів. До 1900 р. на земній кулі було всього 55 суверенних держав. У той же час існували величезна британська колоніальна імперія і менша за розмірами - французька. Вони зберегли свої володіння після першої світової війни. Були колонії і у інших держав - Японії, США, Нідерландів, Бельгії, Португалії, Італії, Іспанії. Крах колоніальної системи імперіалізму після другої світової війни, бурхливе зростання національно-визвольних рухів - боротьби народів за незалежність, кардинально змінили політичну карту світу. Так, напередодні другої світової війни в світі було 71 суверенна держава, в 1947 р. їх стало 81, а до 1998 р. суверенітетом володіло вже 193 держави. [6]

Політична карта світу відображає місце країн у сучасному світі, їх політико-адміністративну структуру, еволюцію форм державного устрою. Вивчення її аспектів у динаміці, в історичній послідовності представляє особливий інтерес для географів. Особливо важливо знати якісні та кількісні зміни, що відбуваються на політичній карті світу. Під якісними змінами маються на увазі зміни форм державного устрою, форм правління, зміна політичного статусу, зміни в місці розташування і назві столиць, назв країн, утворення різних міждержавних утворень, з метою інтеграції або співробітництва. Такі міжнародні організації або спілки можуть багато в чому змінити співвідношення сил (політичних, економічних і т. д.) на міжнародній арені. Під кількісними змінами маються на увазі об'єднання або розпад держав, добровільні поступки (або обмін) країнами ділянок суші або територіальних вод, відвоювання суші біля моря (намив території) і т. д. Все те, що тягне за собою зміну площі державної території.

Головними об'єктами політичної карти є країни світу. Політична карта світу є строкатою мозаїку. Вся населена частина суші (тобто всі материки, крім Антарктиди) і прилеглі до неї обширні морські простори як би пошматовані політичними кордонами. Зараз у світі налічується 193 суверен...